

ПРОБЛЕМИ МІЖЕТНІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

В. Попик (кафедра історії)

Проблеми міжетнічної взаємодії в сучасній Україні — державі з поліетнічним та полікультурним населенням — привертають нині пильну увагу дослідників. Від їх глибокого осмислення багато в чому залежить можливість вироблення оптимальної моделі державної етнополітики, спрямованої на досягнення нормалізації, стабілізації і в майбутньому — гармонізації міжетнічних відносин в Україні, забезпечення можливостей повнокровного соціального і культурного розвитку українського суспільства. Протягом останніх років розробляються передусім етнополітичні, етносоціальні, етнокультурні аспекти міжетнічної взаємодії (що охоплює такі компоненти, як міжетнічні контакти, спілкування, зв'язки, міжетнічні відносини на груповому та індивідуальному рівні), зокрема визначаються питання динаміки чисельності, освітнього рівня, соціального статусу, професійної діяльності, етнічної самоідентифікації, мовної компетенції, культурних та політичних орієнтацій, у конфліктності та взаємної толерантності різних етнічних груп населення України (Євтух В. Б.— 1997; Рудницька Т. М.— 1996; Шульга М. О.— 1996 та ін.). При цьому об'єктом аналізу є статистичні матеріали, дані соціологічних досліджень, публікації преси, документи політичних партій та громадських організацій.

В той же час все більш очевидною стає потреба дослідження характеру процесів міжетнічної взаємодії “вглиб часу” — впродовж тривалого історичного періоду, від самих початків формування сучасної української нації. Подібні студії є вкрай необхідними для осмислення історичного минулого України в аспекті багатовікового процесу формування і розвитку на українських землях цілісного поліетнічного і полікультурного соціуму з притаманними йому складними і суперечливими явищами стосунків, боротьби, суперництва, взаємовпливів, солідарності, співробітництва між українством, як консолідуючою основою суспільства та іншими етнічними групами населення, а, отже, і для кращого розуміння історично обумовлених тенденцій сучасного розвитку. Необхідні історичні підходи для цього, зокрема понятійний апарат, в цілому вже достатньо напрацьований (див. Межнациональные отношения. Термины и определения.— К., 1992; Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії.— К., 1993; Мала енциклопедія етнодержавознавства.— К., 1996; Етнічний довідник. Чч. 1—3,— К., 1996—1997).

Однак історичне минуле України і нині висвітлюється переважно або як “єдиний потік”, без осмислення характеру і специфіки внеску в нього різних етнічних груп, або як суто етнічна історія одного лише українського народу з протиставленням його всім іншим етнічним компонентам населенням, зокрема полякам, євреям, росіянам, як таким, що повністю перебували поза межами українського історичного процесу. Відповідно й історія нинішніх національних меншин України досліджується значною мірою окремішно від українства та історії (в кожному конкретному випадку) інших етнонаціональних груп. В кращому випадку досліджуються лише окремі аспекти міжкультурних зв'язків, наприклад — українсько-російських, українсько-польських на рівні національної інтелігенції. В результаті замість цілісного образу українського суспільства маємо конгломерат мало пов'язаних з українством і між собою етнічних спільностей, що не відповідає реаліям історичного розвитку. В цьому плані нерідко спостерігається певний відступ навіть від того теоретичного доробку, що був напрацьований на початку ХХ ст. українською політичною думкою та істориками державницької школи.

Тим часом нині цілісний погляд на минуле України в усьому його поліетнічному розмаїтті є конче необхідним для осмислення історичного досвіду співіснування українського народу з іншими етнічними групами населення, розуміння історичних умов, самого середовища формування української ментальності, розвитку духовної культури, національної ідеї, громадської думки, українського національно-визвольного руху.

ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕННЯ ЦЕРКОВНОЇ ІЄРАРХІЇ В УКРАЇНІ У XVII ст.

О. Третьякова (кафедра історії)

Становлення церковної ієрархії в Україні у XVII ст. лежить у площині всіх політичних процесів того часу.

В пізньому середньовіччі територія Київської митрополії була розділена між Литвою, Московщиною і Польщею.

У XVII ст. політична влада перебувала в руках неправославних правителів, і це, безумовно, позначилося на ієрархічній структурі та організаційному житті церкви. Польські королі та шляхта широко користувалися правом призначення на церковні посади. Митрополитам часто бракувало моральних та інтелектуальних даних, необхідних для виконання релігійних обов'язків. Велися нескінченні